

Patrick Cockburn

Riskerna med interventioner

Irak, Afghanistan, Syrien och nu Ukraina. Katastrofer blir följden när USA och EU blandar sig i.

Översatt från *The Independent* 20 april 2014.¹

”Under den lilla stund som återstår för oss mellan kris och katastrof kan vi lika gärna ta ett glas champagne”, sade Paul Claudel, den franske poeten, dramatikern och landets USA-ambassadör i början av 1930-talet. Han trodde inte på möjligheterna att undvika en finansiell katastrof, men hans ord känns ändå som goda, om än desperata, råd för det Ukraina som de senaste dagarna närmat sig ”champagneögonblicket”.

Katastrof i form av inbördeskrig, rysk invasion och delning är fortfarande inte något oundvikligt, men de väntar bara runt hörnet. Det avtal som uppnåddes i torsdags mellan Ryssland, USA, EU och Ukraina, och som gick ut på att demonstranterna i östra Ukraina skulle utrymma de offentliga byggnader de ockuperat och återlämna sina vapen i utbyte mot ökad autonomi för pro-ryska områden, har bara lyckats bromsa in utvecklingen mot inbördes stridigheter. Demonstranterna hävdar att de har lika mycket legitimitet som vad de kallar ”Kievjuntan”, eftersom den kom till makten via gatudemonstrationer då en korrupt och inkompetent men vald regering störtades.

Västliga medier har intensivt koncentrerat sig på att pro-ryska milisgrupper i östra Ukraina tar order av Kreml, men detta skymmer en viktigare del av det politiska landskapet i Ukraina. I varje val i Ukraina efter Sovjetunionens fall 1991 har det visat sig att landet är delat nästan mitt itu mellan proryskar och provästliga, där båda sidor är i stånd att vinna oerhört jämna val. Att påstå att revolten i östra Ukraina är humbug och styrd av Ryssland är farligt självbedrägeri.

Även om Ukraina skiljer sig från Irak och Afghanistan finns det en del olycksbådande likheter när det gäller den västliga inblandningen i alla tre länder. Den viktigaste av dessa är att alla tre länderna är djupt splittrade, att påstå något annat är att bjuda in katastrofen. 2001 var de flesta i Afghanistan belåtna över att se talibanerna drivas bort, men talibanerna och pashtunerna – cirka 42 procent av hela befolkningen –, där talibanerna har sina rötter, går inte att vifta bort eller försöka göras till något marginellt. En regering dominerade av den gamla anti-talibanska nordalliansen innebar att landet automatiskt destabiliserades.

Ungefär samma sak inträffade i Irak. Under Saddam Hussein och hans föregångare hade sunnimuslimerna, cirka 20 procent av Iraks befolkning, suttit på de viktigaste maktpositionerna på bekostnad av shiaaraber och kurder, fyra femtedelar av befolkningen. Saddams fall innebar att en etnisk och religiöst färgad revolution blev oundviklig, men USA och Storbritannien trodde att de enda som var upprörda och överkörda i Irak 2003 var kriminella rester från den gamla regimen och risken för en sunnitisk revolt underskattades fullständigt.

Tony Blair hävdade nyligen att allt skulle ha gått bra i det ockuperade Irak om det inte varit för att utomstående, som Iran och Syrien, blandat sig i och ställt till skada. Men suveräna stater existerar inte i ett tomrum. Ockupera dem – som i Kabul och Bagdad – eller agera för att bli den faktor som har störst inflytande, vilket USA och EU gjort i Kiev, och en hel regions politiska geografi förändras. Det var otroligt naivt av representanter för USA att inbilla sig att Pakistan, eller mer exakt Pakistans armé, stilla och lugnt skulle åse sina mångåriga strävanden att kontrollera Afghanistan bara falla ihop efter 2001. På samma sätt trumpeted Bushadministrationens folk i Irak, exalterade över att ha besegrat Saddam, ut att regimförändringen i Irak skulle åtföljas av liknande förändringar i Teheran och Damaskus. Inte helt förvånande ledde detta till att Iran och Syrien bestämde sig för att se till att USA aldrig skulle få stabilisera sitt styre i Irak.

¹ Se <http://www.unz.com/pcockburn/we-cannot-still-ignore-the-perils-of-intervention/> (originaltexten)

Att förvandla Ukraina som helhet från att ha varit pro-ryskt till att bli anti-ryskt utgör ett förödande strategiskt nederlag för Ryssland, som det landet aldrig skulle gå med på utan att reagera. Ett fientligt inställt Ukraina skulle för gott reducera Rysslands ställning som stormakt och driva tillbaka dess inflytandesfär till de allra östligaste delarna av Europa. Givetvis var det, om Ukraina betydde så mycket för Ryssland, dumt av de ryska ledarna att satsa på president Viktor Janukovyjtj och hans gäng av skojare, vars makt så snabbt gick upp i rök. Men det var också självbedrägeri och oansvarigt av representanter för EU och USA att endera inte inse eller inte bry sig om de explosiva följderna av att backa upp en pro-västlig regering i Kiev, som kommit till maken med hjälp av grupper där extrema ultra-nationalister ingick, för att sedan agera som om den hade full legitimitet.

Men det är inte bara västliga diplomater och politiker, som begår misstag. Utländska medier har gett en överförenklad bild av händelserna i Ukraina, på samma sätt som skett i Afghanistan, Irak, Libyen och Syrien. I samtliga fall demoniserades den gamla regimen och motståndarna till den glorifierades, vilket innebar att den bild den allmänna opinionen fick ofta liknade rena fantasier.

Ungefär samma sak har hänt i Ukraina. Medierna har riktat in sig på trovärdigheten, eller bristen på sådan, hos separatisterna i östra Ukraina och ägnat ytterst lite uppmärksamhet åt den nya regeringen i Kiev. Vad som i själva verket är slående med båda sidor är deras närmast komiska ineffektivitet: För tre månader sedan agerade Janukovyjtj som om han var tillräckligt stark politiskt och militärt för att kunna köra över oppositionen, bara för att bli tvungen att fly över till den ryska sidan i det närmaste ensam. Förra veckan skickade Kiev självsäkert ut trupper för att krossa "terroristerna" och återupprätta sin auktoritet i öster bara för att få se sina styrkor helt spakt överge sina fordon och gå över till den andra sidan. När säkerhetsstyrkor från regeringssidan verkligen dödade demonstranter i Mariupol visade det sig att de tillhörde de nybildade enheter inom nationalgardet, som rekryterats bland ultra-nationalistiska demonstranter.

Följden av denna brist på organiserat stöd, oavsett hur stora och reella skiljelinjerna är bland befolkningen, är att ett maktvakuum har uppstått och fyllts av skumma milisgrupper. Detta liknar mycket vad som skett i de senaste krigen i Mellanöstern. I exempelvis Afghanistan har det slående inte varit talibanernas styrka, utan hur svag och impopulär regeringssidan varit. I Irak uppgår regeringens säkerhetsstyrkor till 900 000 man och oljeintäkterna till 100 miljarder dollar om året, men de tre senaste månaderna har Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIL), en organisation som al-Qaida kritiserat för dess överdrivna våldsanvändande, styrt Fallujah, 65 kilometer väster om Bagdad.

Det går ännu att undvika katastrof i Ukraina genom kompromisser och återhållsamhet, men samma gällde också Afghanistan, Irak och Syrien. En orsak till att dessa länder slitits sönder av krig var att utländska makter lurade sig att tro att det gick att vinna lätta segrar och lyckades inte inse att den lokala samarbetspartner man valt hade en egen agenda och många fiender. I exempelvis Syrien har USA och dess allierade i tre år hävdats att de verkliga representanterna för Syrien utgörs av välfinansierade exilpolitiker utan trovärdighet, som varken vågar besöka de områden som hålls av regeringen eller rebellsidan.

Vad som gör Ukraina så farligt är att samtliga parter överdriver det stöd man har, underskattar motståndarnas och spelar ett för högt spel. Genom att erkänna en regering i Kiev, som upprättats genom direkta aktioner har USA och EU på ett oansvarigt sätt destabiliserat ett område i Europa, något som borde ha stått klart när det gjordes. För att åter tala med Paul Claudel: "Det är tur att diplomater har långa näsor, eftersom de vanligtvis inte kan se längre än de räcker."

Översättning: *Björn Erik Rosin*